

Hana Skočková

Pražské Jezulátko má dvojče na Filipínách

Letos v únoru jsem navštívila basiliku del Santo Niño v Cebu City na ostrově Cebu. Překvapila mě tam nápadná podoba nejstarší a nejuctívanější filipinské sošky s Pražským Jezulátkem. Čech, s kterým jsme se potkali při odletu, mi tvrdil, že zdejší soška je kopií té pražské. Zdálo se mi to divné, časově to nevycházelo. Jako člověk posedlý genealogií a přesnými daty jsem proto po návratu věnovala Jezulátkům nějaký čas, abych tu záhadu rozlouskla.

Santo Niño de Cebu je polychromovaná dřevěná plastika vysoká 30,48 cm, dílo flanderského mistra, které přivezl Magellan ze Španělska. Představuje malé dítě oblečené do šatiček se zdobeným pláštěm a korunou na hlavě. Pravou rukou žehná, v levé drží zemský globus završený křížem. Portugalský objevitel Fernão Magalhães, Španěly zvaný Magellan (1480 – 1521) ve službě španělského krále Karla I. (později císaře toho jména V.) přistál na Cebu se svými třemi loděmi 7. dubna 1521. Za své plavby, kdy vyjel ze Sevilly západním směrem, našel cestu do Indie obeplutím amerického kontinentu do Tichého oceánu úžinou, která dnes nese jeho jméno.

Jezulátko věnoval místní královně Humamai ke křtu, kdy přijala jméno Juana podle královny matky, zatímco její manžel radža Humabon byl pokřtěn Carlos podle krále. To se odehrálo v neděli 14. dubna 1521. O týden později na místě křtu Magellan vztyčil kříž. Dodnes je Magellanův kříž jednou z nejdůležitějších památek Filipin. Humanní Magellan se snažil s domorodci vyjít po dobrém, ovšem Lapu-Lapu, náčelník sousedního ostrůvku Mactan se mu odmítl podvolit. Magellan v čele svých šedesáti ozbrojenců se vydal ho ztrestat 27.4.1521. Španělé pro korálové útesy nemohli přistát ani použít vražednou střelbu na dálku z mušket a samostřílů a museli se brodit na břeh. Lapu-Lapuovi nazí bojovníci útočili na jejich brnění nechráněné nohy. Magellanovi probodli stehno a pak ho zabili. „Sprátený“ Humabon/Carlos, který ztratil respekt před „nezranitelnými“ cizinci, pozval velitele a kormidelníky na hostinu. Tam jich 29 nechal povraždit. Zbývající muži Magellanovy posádky zvedli kotvy a uprchli.

Do Španělska se z původních pěti lodí vrátila jen nejmenší *Victoria* naložená kořením z Moluk pod vedením Sebastiana de Cano. Ironií osudu Bask, který Magellanovi vždy působil potíže, získal nesmrtelnost i bohatství. Z 256 mužů posádky se po třech letech vrátilo jen 18. Výprava vedená Miguelem Lopezem de Legazpi, která vyplula z Mexika, se vylodila v Cebu 27.4.1565 a obyvatelstvo si podmanila ohněm a mečem. Ve spáleništi vesnice našel voják Juan de Camus Ježíškovu sošku neporušenou ve dřevěné skřínce. Na místě nálezu postavili augustiniáni vedení Andresem de Urdaneta kostel a klášter, první na Filipínách. Třikrát je zničil požár. Současná kamenná basilika del Santo Niño byla postavena v letech 1735 -7. Jezulátko přestalo bez úhony požáry i pád bomby do kostela v době 2. světové války.

Údaje o cebuánském Jezulátku pocházejí od Magellanova kronikáře Itala Antonia Pigafetty (1491 – 1534), který celou výpravu podrobně zdokumentoval. Magellan vyplul ze Sevilly 20. září 1519, muselo být vyrobeno tedy před tímto datem. Zajímavé je, co se dělo s Jezulátkem během 44 let mezi Magellanovou smrtí a příjezdem Legazpiho, kterým na Cebu říkají „nezapočítaná léta“. Stalo se součástí života místních lidí, bylo uctíváno

jako pohanský symbol. Tehdy vznikla legenda o *agipo*, což je výraz pro plovoucí kus dřeva. Chytilo se na háček místního rybáře a přineslo mu nebývalý úlovek. Přeneseno do vesnice, zajišťovalo jí bohatou úrodu i ochranu před morovou nákazou.

Stejně jako pražské, má i cebuánské Jezulátko své museum, kde je vystaveno velké množství jeho různých oblečků, které se liší od pražských prodlouženou zadní částí pláštěku. Jsou tam k vidění i kopie dalších tří filipinských Jezulátek – Niño de Arevala z r. 1581, Niño de Tondo (v Manile, ze slonoviny, asi z r. 1578) a Niño de Pandacan, také v Manile, z r. 1732. Všechna jsou zcela odlišná, de Pandakan je tmavé. Protože v celém museu není jediná zmínka o Pražském Jezulátku, domnívám se, že cebuánské nemůže být jeho kopií. Také žádný Filipinec, s kterými jsme mluvili, o Santo Niño de Praga v životě neslyšel, i když obrázek jejich Jezulátka najdete v každém domě, taxíku, jeepney i autobusu.

Pražské Jezulátko je vystavené v kostele Panny Marie Vítězné na Malé Straně. Dřevěná soška malého Ježíška je vysoká 47 cm a povrch je vymodelován z barevného vosku. Představuje malé dítě oblečené do dlouhé košilky, ze které vykukují bosé nožky. Stejně, jako ono cebuánské levou rukou žehná a v pravé drží globus s křížem. Pochází ze Španělska.

Legenda vypráví, že se Ježíšek zázračně ukázal jistému mnichovi, který podle jeho podoby tuto sošku vymodeloval. Podle další legendy soška patřila svaté Terezií od Ježíše, zakladatelce bosých karmelitánek. Údajně ji věnovala své přítelkyni doně Isabele, matce Marie Maxmiliány Manrique de Lara y Mendoza, která roku 1556 odjízďela do Čech, aby se provdala za Vratislava z Pernštejna. Doña Isabela darovala sošku své dceři jako svatební dar, a tak se Jezulátko dostalo k nám. Také Marie Maxmiliána později věnovala Jezulátko své dceři Polyxeně k sňatku s Vilémem z Rožmberka k ochraně a štěstí rodinného krbu. Teprve v druhém manželství se Zdeňkem Popelem z Lobkovic se Polyxeně narodil syn Václav Eusebius. Podle tradice měla soška přejít na její dceru, kterou však neměla, takže ji roku 1628 věnovala řádu karmelitánek.

K Pražskému Jezulátku údaje o době vzniku chybí. Obvyklá bývá poznámka, že pochází z poloviny 16. století. „Pochází snad z kláštera, který stál mezi Cordobou a Sevilou a je kopií v klášteře uctívané dřevěné plastiky. Odtud ho získala Doña Isabela Manrique de Lara y Mendoza“ (Forbelský, Royt, Horyna: Pražské Jezulátko, Aventinum 2004). Jméno kláštera není uvedeno. Jedna z jeho údajných majitelek sv. Tereza (od Ježíše, též zvaná Terezie z Avily) se narodila 28. 3. 1515 v kastilské Avile ve šlechtické rodině de Cepeda, zemřela 4. 10. 1582 v klášteře v Alba de Tormes. V době Magellanova odjezdu jí tedy byly pouhé čtyři roky.

Pražské Jezulátko se těší velkému věhlasu a je hojně navštěvováno mj. turisty ze Španělska, Itálie i španělsky mluvících zemí. Především z Jižní Ameriky, jistě i filipinskými katolíky (ti španělsky nemluví), přesto s tvrzením, že se na *Filipinách* vypěstoval přímo kult Santo Niño de Praga, zásadně nesouhlasím. Po všem, co jsem zjistila, se domnívám, že obě Jezulátka jsou kopiemi sošky v neznámém španělském klášteře a Santo Niño de Cebu je z obou „dvojčat“ patrně starší.

Čeští svatí jsou uctíváni i v dalších zemích. Populární rum *Tanduay* se vyrábí Na Filipinách v Manile, ulici jménem San Juan Nepomuceno, což musí být Sv. Jana Nepomuckého. V brazilské Fortaleza mne zarazil název ulice San Adalberto Nepomuceno. Tam si popletli sv. Vojtěcha se sv. Janem Nepomuckým. Tak proč by si ten Čech z letiště nemohl splést dvě Jezulátka?

